

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSÁNAK HIVATALA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

NAIH nyilvántartási szám: 40689

Az alapvető jogok biztosának és a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét
ellátó helyettesének

KÖZÖS JELENTÉSE

az AJB-100/2018. és AJB-690/2018. számú ügyben

Előadó: dr. Friedrich Ábel, dr. Regényi Eszter

Érintett szerv: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal
Nyíregyházi Rendőrkapitányság (Ibrányi Rendőrőrs)

2018.

**Az alapvető jogok biztosának és a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó
helyettesének
közös jelentése
az AJB-100/2018. és AJB-690/2018. számú ügyben**

Előadó: dr. Friedrich Ábel
dr. Regényi Eszter

Az eljárás megindítása

Egy természetvédelmi bírsággal sújtott személy nevében édesanyja fordult az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalához. Tájékoztatása szerint értelmi fogyatékos fia horgászat közben emelőhálóval – a felvett jegyzőkönyv alapján – 305 darab szivárványos öklét (*Rhodeus sericeus*) fogott ki. A halóri ellenőrzéskor a védett halakat a csatornába károsodás nélkül visszaengedték. Az ügyben a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztálya 381.250.- Ft-os természetvédelmi bírságot szabott ki. A panaszos sérelmezte a bírság mértékét, mivel álláspontja szerint természetvédelmi érték nem sérült, a halak visszakerültek a csatornába, ugyanakkor a bírság összege az értelmi fogyatékos férfi – egyébként is nehéz anyagi körülmények között élő – családját ellehetetleníti.

A panaszos kifogásolta továbbá, hogy fiát a halőrök által kihívott rendőrök előállították, megbilincselték, meztelenre vetkőztették, megalázták.

A panasz alapján felmerült a jogállamiság elvéből levezethető jogbiztonság követelménye, valamint az emberi méltósághoz való jog sérelmének gyanúja, ezért az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) alapján vizsgálatot indítottunk.

Az érintett alapvető jogok és elvek

- *a jogállamiság, a jogállamiság elvéből levezethető jogbiztonság követelménye* (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés: „Magyarország független, demokratikus jogállam.”)
- *a személyes szabadsághoz való jog* (Alaptörvény IV. cikk: „Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.”)
- *az emberi méltósághoz való jog* (Alaptörvény II. cikk: „Az emberi méltósághoz való jog sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”)

Vonatkozó jogszabályok

- Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény)
- a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kvt.)
- a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Tvt.)
- a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.)
- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.)
- a természetvédelmi bírság kiszabásával kapcsolatos szabályokról szóló 33/1997. (II. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Bírságrendelet)
- a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet (a továbbiakban: KöM rendelet)

- a hulladékgazdálkodási bírság mértékéről, valamint kiszabásának és megállapításának módjáról szóló 271/2001. (XII. 21.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Hbkr.)
- a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat)

A megállapított tényállás

A panaszban foglaltak vizsgálata érdekében megkerestük a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztályát¹ (a továbbiakban: Főosztály), a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányságot (a továbbiakban: Rendőr-főkapitányság), a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Főügyészséget (a továbbiakban: Főügyészség), valamint a Szabolcsi Halászati Kft.-t.

1. A Főosztály² a Nyíregyházi Rendőrkapitányság (a továbbiakban: Rendőrkapitányság) Ibrányi Rendőrőrsének 2016. október 28-i megkeresése alapján folytatta le eljárását. A rendőrségi megkeresés szerint eljárás indult a bírságotlaltal szemben, mivel 2016. október 19-én a Lónyai Főcsatorna jobb oldali partján, emelőlhaló alkalmazásával összesen 305 darab, egyenként 4-5 cm hosszúságú szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus*) védett halat fogott ki. A cselekménye során a kikerkező halörök tetten érték, és a kifogott halakat károsodás nélkül a természetes élőhelyükre visszaengedték.

A Rendőrkapitányság tájékoztatást kért a Főosztálytól az állatok természetvédelmi oltalmáról és értékéről, amelyet az az alábbiak szerint teljesített:

*„A védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közöttételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet 2. számú melléklete alapján a szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus*) védett állatfajnak minősül. A 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet 5. § (2) bekezdése szerint a 2. számú mellékletben felsorolt halfajok közül a dunai nagybering, a fenékjáró küllő, a gyöngyös koncér, a leánykoncér, valamint a szivárványos ökle esetében az e rendelet szerinti védelem 2002. január 1-jén lép hatályba. A 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet 2. számú melléklete szerint a szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus*) természetvédelmi értéke egyedenként 5 000 Ft.”* A Főosztály egyúttal kérte a Rendőrkapitányságot, hogy küldje meg a természetvédelmi hatósági eljáráshoz az ügyben keletkezett iratokat.

Időközben a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Földművelésügyi Főosztálya az SZ/83/13041-2/2016. számú végzésében áttette a Főosztályra a Tisza-Rétköz Horgászegyesület bírságotlaltal szembeni feljelentését. A feljelentést tartalmazó nyomtatványon az szerepelt, hogy „a személy 1 db bottal és 1 db 1m x 1m-es vegyi hálóval 305 db szivárványos ökle fajú halat fogott, ami védett halfaj, engedélyét visszavontuk. A további intézkedés végett a helyszínre érkező rendöröknek átadtam. A fogott hallal csukázni szeretett volna.” A szabálysértési feljelentést a bírságotlalt aláírta, a cselekményt elismerte.

A Főosztály a bírságotlalt személyes meghallgatása érdekében 2017. január 18-ára hivatali helyiségébe idézte.³ Közben a Főosztály újból megkereste⁴ az Ibrányi Rendőrörst a nyomozati iratok megküldése érdekében, amelynek a Rendörör 2017. január 6-án eleget tett. Az iratok szerint a rendör 2016. október 19-én gyanúsítottként kihallgatta, amelyről jegyzőkönyv készült. A jegyzőkönyvet a bírságotlalt kilenc helyen aláírta, a jegyzőkönyv szerint gyámság vagy gondnokság alatt nem áll. A bírságotlalt vallomása a következő volt:

„Feltett kérdésre kijelentem, hogy megértettem a gyanúsításban közölteket, panaszt nem teszek, mert tényleg elkövettem. Én ezeket a halakat csukázni fogtam, csalihalnak akartam. Én nem tudtam, hogy ezek védett halak. Hasonlítanak a kárászra ezek a halak, én azt hittem, hogy ezeket lehet fogni. Van borgászengedélyem, vizsgát is tettem, de nem tudtam, hogy ezt nem lehet. Sajnálom, bocsánatot kérek. Ami

¹ Az időközben bekövetkezett szervezeti változások alapján a megkeresett szerv jogutódja a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatalának Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztálya.

² A Főosztály 275-5/2017. ügyszámú válaszlevelében tájékoztatott az eljárásáról.

³ 9249-5/2016. számú végzésében

⁴ 9249-4/2016. számú végzésében

kishalat szoktam fogni csali halnak, azt a horgászat végén visszaengedem, ezékekel is ezt tettem volna. Ma már használtam el a halakból, volt is megdögölve benne vagy 5 darab, el is pusztult.”

2017. január 19-én a bírságolt telefonon arról tájékoztatta a Főosztályt, hogy a rendőrség által megküldött iratanyagban szereplő vallomáson túl az ügyről többet nem tud elmondani, és további nyilatkozatot sem akar tenni, személyes meghallgatása ezáltal mellőzhető. A rendelkezésre álló iratanyag és a vallomás alapján a Főosztály megállapította, hogy a bírságolt 305 példány szivárványos öklét a természetvédelmi hatóság engedélye nélkül fogott ki, ezáltal megszegte a Tvt. 43. § (2) bekezdés b) pontjában leírtakat.⁵ A Tvt. 80. § (1) bekezdés e) pontja szerint, aki tevékenységével vagy mulasztásával a természetvédelmi hatóság engedélyéhez, hozzájárulásához kötött tevékenységet engedély, hozzájárulás nélkül vagy attól eltérően végez, természetvédelmi bírságot köteles fizetni.

A Főosztály tájékoztatása szerint a bírság kiszabása a Bírságrendelet 1. § (2) bekezdésében⁶ és a 2. § (1) bekezdésben leírtak alapján, mérlegelés alkalmazásával történt. A KöM rendelet 2. számú melléklete szerint a szivárványos ökle természetvédelmi értéke egyedenként 5000 Ft, így a 305 példány szivárványos ökle pénzben kifejezett értéke 1.525.000 Ft. A Főosztály

⁵ A Tvt. 43. § (2) bekezdés b) pontja szerint a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges védett állatfaj egyedeinek gyűjtéséhez, befogásához, elejtéséhez, birtokban tartásához, idomításához.

⁶ A Bírságrendelet 1. § (2) bekezdése szerint az alpbírság legkisebb összege a 2. §-ban meghatározott legnagyobb alpbírság összegének negyede, illetve védett természeti érték veszélyeztetése, károsítása esetében a pénzben kifejezett érték vagy értékek összegének a negyede. A 2. § (1) bekezdése alapján a természetvédelmi alpbírságok legmagasabb mértéke:

a) a természet védelmét szolgáló jogszabály, illetve egyedi határozat előírásainak megsértése esetén:

aa) természeti értékre vonatkozó előírás megsértésével okozott veszélyeztetés vagy károsítás esetében a természeti érték pénzben kifejezett értéke, de veszélyeztetés esetén legfeljebb százezer, károsítás esetén legfeljebb kétszázézer forint,

ab) természeti területre, Natura 2000 területre vonatkozó előírás megsértésével okozott veszélyeztetés vagy károsítás esetében a veszélyeztetett vagy károsított terület nagyság alapján, megkezdett hektáronként veszélyeztetés esetén legfeljebb százezer, károsítás esetén legfeljebb kétszázézer forint,

ac) tájvédelmi előírások megsértésével okozott veszélyeztetés esetén a terület nagyság alapján, megkezdett hektáronként legfeljebb százezer, károsítás esetében megkezdett hektáronként legfeljebb kétszázézer forint;

b) védett természeti érték jogellenes veszélyeztetése esetében legfeljebb a veszélyeztetett védett természeti értékek pénzben kifejezett értékének összege, károsítása, elpusztítása esetében a károsított, elpusztított védett természeti értékek pénzben kifejezett értéke összegének legfeljebb háromszorosa;

c) védett természeti terület állapotának, minőségének jogellenes veszélyeztetése esetében a veszélyeztetett terület nagyság alapján megkezdett hektáronként legfeljebb kétszázötvenezer forint, rongálása, károsítása esetében megkezdett hektáronként legfeljebb ötszázézer forint;

d) barlang jogellenes veszélyeztetése, károsítása esetében legfeljebb ötszázézer forint, elpusztítása esetében a barlang felületének minden megkezdett száz négyzetmétere után legfeljebb hétszázötvenezer forint;

e) a védett természeti terület, Natura 2000 terület, továbbá barlang jogellenes megváltoztatása, átalakítása esetében a c) és d) pontok károsításra vonatkozó szabályait kell alkalmazni azzal, hogy a védett természeti területen, Natura 2000 területen, illetve barlangban a védelem céljával össze nem egyeztethető, c) és d) pontok alá nem tartozó tevékenység folytatása esetén legfeljebb ötszázézer forint;

f) a védett élő szervezet, életközösség élőhelyének, illetőleg élettevékenységének jelentős mértékű zavarása esetén legfeljebb a zavarással érintett védett élő szervezetek, életközösségek pénzben kifejezett értékének az összege, élőhely esetében pedig a zavarással érintett terület nagyság alapján, megkezdett hektáronként legfeljebb háromszázötvenezer forint;

g) a természetvédelmi hatóság engedélyéhez, hozzájárulásához kötött tevékenység engedély, hozzájárulás nélkül vagy attól eltérően történő végzése esetén:

ga) védett természeti érték esetében legfeljebb az egyedek, egyes védett természeti értékek pénzben kifejezett értékének az összege,

gb) barlang esetében legfeljebb ötszázézer forint,

gc) védett természeti terület, Natura 2000 terület esetében a terület nagyság alapján megkezdett hektáronként legfeljebb ötszázézer forint,

gd) az ideiglenes vagy átmeneti védettség kimondásáról szóló hatósági határozat megsértésével okozott veszélyeztetés esetében a terület nagyság alapján megkezdett hektáronként legfeljebb ötszázézer forint,

ge) tájvédelmi előírások megsértése esetében a terület nagyság alapján, megkezdett hektáronként legfeljebb százezer forint;

h) az a)-g) pontokba nem tartozó esetekben legfeljebb kétszázézer forint.

az alápírság összegének meghatározásakor figyelembe vette⁷ az alábbiakat:

- a jogsértő magatartás az engedély nélkül végzett tevékenységben valósult meg;
- a kifogott védett halak sértetlenül visszajuttatásra kerültek természetes élőhelyükre;
- a jogsértő magatartás az ország természetvédelmi helyzetére, illetve a térség természeti állapotának egészére jelentős hatást nem gyakorolt;
- a bírság mértéke úgy került megállapításra, hogy az elkövetőt a további, a természet védelméhez fűződő érdekeket sértő magatartástól visszatartsa;
- a területileg illetékes természetvédelmi hatóság által első alkalommal kerül sor természetvédelmi bírság kiszabására az elkövetővel szemben.

Mindezek alapján a Főosztály a kiszabható bírságot a legkisebb mértékben – 75 %-kal csökkentve – azaz 381.250 Ft-ban állapította meg.

A 275-3/2017. számú bírságoló határozatot a tértivevény tanúsága szerint a bírságolt 2017. február 10-én átvette. A határozat 2017. február 25-én jogerőre emelkedett. A panaszos 2017. február 15-én érkezett levelében kérelemmel fordult a Főosztályhoz a kiszabott bírság 18 havi részletben történő megfizetésének engedélyezése iránt. Kérelmében a család nehéz anyagi körülményeire hivatkozott, férjével súlyos betegek, egyúttal előadta, hogy első házasságából született gyermeke szellemi fogyatékos, írni nem tud, havi rokkant nyugdíja 57.910 Ft. A Főosztály a kérelemnek helyt adott, és a 275-4/2017. számú – jogerős – végzésében a kiszabott bírság részletfizetését engedélyezte.

A Főosztálynak nem volt tudomása a rendőrségi megkeresésből, hogy a bírságolt értelmi fogyatékos személy. „*A Nyíregyházi Rendőrkapitányság Ibrányi Rendőrsének iratanyagában lévő nyilatkozat szerint a bírságolt aláírta, hogy betegségben nem szenved, gyámság vagy gondnokság alatt nem áll, ő maga pedig nem gyám, illetve nem gondnok. A körülményekből egyáltalán nem lehetett arra következtetni, hogy a bírságolt fogyatékos személy lenne. A bírságolt horgászati engedéllyel rendelkezett. A horgászati engedély megszerzéséhez szükséges a halfajok ismerete, továbbá az, hogy a védett halfajokra fogási tilalom áll fenn. Az iratokból az állapítható meg, hogy egymaga horgászott a Lónyai Főcsatorna jobb oldali partján. Amennyiben valakinek az értelmi fogyatékosága jelentős mértékű, akkor nem engedhető egymaga egy folyóvíz mellé.*

Amennyiben tudomásunk lett volna az eljárásban, hogy a bírságolt korlátozottan cselekvőképes, akkor a törvényes képviselője került volna az eljárásba bevonásra. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) vagy a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény a vétőképeségről részletesen rendelkezik, addig a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényből (továbbiakban: Ket.) csak következtetni lehet a korlátozottan felelős személyek felelősségére. A Ket. 15. § (7) bekezdése alapján a törvényes képviselő, illetve az ügygondnok képviseli a korlátozottan felelős személyt. Álláspontunk szerint a rendőrségi jelentés, a

⁷ A Bírságrendelet 5. § (1) bekezdése alapján a természetvédelmi bírság összegének meghatározásakor előbb az alápírság összegét kell meghatározni, amely során figyelembe kell venni

1. a tevéleges magatartás, illetve a mulasztás körülményeit;
2. a kötelezettségszegés súlyosságát;
3. a kötelezettségszegés időtartamát és ismétlődését;
4. a jogsértő magatartás konkrét veszélyességét vagy károsító hatását;
5. az ország természetvédelmi helyzetére, illetve a térség természeti állapotának egészére gyakorolt hatását;
6. a jogsértő magatartással érintett területnek az ökológiai hálózat koherenciájában betöltött szerepét;
7. a jogsértő magatartással érintett élőhelyek, fajok, illetve területek kedvező természetvédelmi helyzetének elérését vagy fenntartását befolyásoló hatások jelentőségét;
8. a jogsértő magatartással érintett populáció szerepét, sérülékenységét;
9. a jogsértő magatartással érintett fajok tömegességét, állományűrűségét, állomány nagyságát, reprodukciós rátáját;
10. a jogsértő magatartással érintett faj, élőhelytípus ritkaságát (helyi, regionális, országos, európai közösségi szinten);
11. a jogsértő magatartással érintett fajok szaporodási képességét;
12. a bekövetkezett kár mértékét;
13. a helyreállíthatóság lehetőségét, a terület természetes megújulási képességét, a faj állományának, illetve az élőhelytípusnak a regenerálódási képességét;
14. azt, hogy a jogsértő magatartás hogyan viszonyul a természetvédelmi szempontból szükségeszerű kezeléshez;
15. azt, hogy az elkövetőt a további, a természet védelméhez fűződő érdekeket sértő magatartástól visszatartsa;
16. azt, hogy a cselekményt engedély nélkül vagy engedélytől eltérően végezte.

kiballgatási jegyzőkönyv, a rendelkezésre álló fényképfelvételek, és a halór, mint tanú önmagában alkalmasak voltak a tényállás tisztázására, így érdemben ugyanolyan tartalmú határozat született volna, amennyiben az eljárásban kiderül, hogy az ügyfél korlátozottan cselekvőképes és a törvényes képviselő került volna bevonásra.”

A Főosztályt arról is megkérdeztük, hogy álláspontjuk szerint a bírságolt mely tevékenysége felel meg a birtokban tartás jogszabályi definíciójának, továbbá, hogy a horgászati tevékenység során hogyan értelmezhető a természetvédelmi bírságban is szereplő befogás fogalma, illetőleg miként előzhető meg a büntethető helyzet létrejötte.

A Főosztály válasza szerint a birtokban tartást mindig az adott körülmények határozzák meg. A birtokban tartás hatalom a dolog felett. *„A bírságolt elmondása szerint a szándéka arra irányult, hogy ezen halakat csuka fogására használja fel. A büntethető helyzet akként lett megelőzhető, ha a kifogás után azonnal visszaengedi a védett halakat, ilyen eset bármely horgászati alkalmával előfordulhat. A halak azonban vödörbe kerültek elhelyezésre, magas egyedszámuk is tudatos cselekmény elkövetésére irányult, nem lehetett volna arra következtetni, hogy tévedés történt volna, az esetről fotó, illetve a halór, mint tanú által aláírt közokirat készült.”*

A Ket. szabályai szerinti jogszabálysértésre való felhívásnak, illetve figyelmeztetésnek⁸ az alkalmazását érintő válaszában kifejtette, hogy az nem alkalmazható, ha azt jogszabály – a jogszabálysértés és a jogkövetkezmény alkalmazását megalapozó jogszabályi rendelkezés tételes megjelölésével – azért zárja ki, mert a jogszabálysértés, a hatósági döntés megsértése vagy az (1) bekezdés a) pontja szerinti határidő biztosítása – többek között – a környezet vagy a természet állapotának fenntarthatóságát közvetlenül veszélyezteti vagy veszélyeztetné.⁹ *A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 94. § (2) bekezdés b) pontjának alkalmazásáról szóló 19/2009. (XII. 22.) KvVM rendelet (a továbbiakban: 19/2009. KvVM rendelet) 1. § a) pontja szerint a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi hatósági ellenőrzés során a Ket. 94. § (2) bekezdés b) pontja alkalmazásának a következő esetekben van helye: a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 80. § (1) bekezdés a)-c) és e) pontjaiban meghatározottak megsértése a természetvédelmi bírság kiszabásával kapcsolatos szabályokról szóló 33/1997. (II. 20.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdésének a)-e) és g) pontjában, valamint (2) bekezdésében meghatározott esetek szerint. A fentiek alapján tehát nincs helye a Ket. szerinti figyelmeztetés alkalmazásának.*

A Főosztályt a természetvédelmi bírságolási rendszert érintő álláspontjáról is kérdeztük. Véleményük szerint *a természetvédelmi bírság rendszere túl szigorú, a mérséklésre nem ad lehetőséget. Kiemelték azonban, hogy a mérséklés intézménye is csak szigorú garanciális szabályok mellett működhet, különben az is visszaélésekhez vezethet, ellehetlenítve a bírságolást.*

A kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Kkv.) 12/A. § (1) bekezdését¹⁰ érintően a Főosztály megállapította, hogy a bírságolt a Kkv. hatálya alá nem tartozik. A hatóság véleménye szerint a jelentős számú jogszabályi követelmények miatt szükséges lenne mindenki számára (kis- és középvállalkozások, természetes személyek, stb.) az egyszeri figyelmeztetés lehetőségének bevezetése. Ezzel kapcsolatban ugyanakkor felhívták a figyelmet arra, hogy sokkal részletesebben kidolgozott jogszabályi háttér mellett lehetne erre lehetőség, illetve bővíteni kellene azon esetek körét, amikor a figyelmeztetéssel nem lehetne élni. Ez azért különösen fontos, mivel az ügyfelek vissza is élhetnek ezzel a lehetőséggel, hiszen tudják, hogy első alkalommal büntetlenül végezhetik a jogellenes cselekményt, úgyszólván figyelmeztetés lesz belőle.

⁸ A Ket. 94. § (1) bekezdésének a) pontja szerint, ha a hatóság a hatósági ellenőrzés befejezéseként megállapítja, hogy az ügyfél a jogszabályban, illetve hatósági döntésben foglalt előírásokat megsértette, és a jogszabály vagy hatósági döntés megsértése a jogellenes magatartás megszüntetésével vagy a jogszerű állapot helyreállításával orvosolható, a hatóság felhívja az ügyfél figyelmét a jogszabálysértésre, és megfelelő határidő megállapításával, valamint a jogkövetkezményekre történő figyelmeztetéssel végzésben kötelezi annak megszüntetésére.

⁹ A Ket. 94. § (2) bekezdés b) pontja szerint

¹⁰ A kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény 12/A. § (1) A hatósági ellenőrzést végző szervek kis- és középvállalkozásokkal szemben az első esetben előforduló jogsértés esetén - az adó- és vámhatósági eljárást és a felnőttképzési tevékenységet folytató intézmények ellenőrzésére irányuló eljárást kivéve - bírság kiszabása helyett figyelmeztetést alkalmaznak, illetve kötelesek megvizsgálni a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 94. § (1) bekezdés a) pontjában szabályozott eljárás alkalmazásának lehetőségét.

A Főosztályt kérdeztük arról is, hogy álláspontjuk szerint szükséges, illetve ésszerű lenne-e a bekövetkezett kár nélküli tényállások esetén – a Kvt. 106. § (1) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel – a bírság kiszabásakor a korlátlan enyhítés lehetőségének bevezetése?

A korlátlan enyhítés lehetőségét a Főosztály véleménye szerint be kellene vezetni, de szigorú garanciális szabályok mellett, amely nem ad lehetőséget a visszaélésre. Példaként említették a Hbkr. 4. § (2) bekezdésében leírtakat, amely szerint, ha a jogsértés a tevékenység vagy mulasztás súlyára, az elkövetés vagy kötelezettségszegés következményeire tekintettel annyira csekély, hogy büntetés vagy intézkedés alkalmazása szükségtelen, a bírság kiszabása mellőzhető. Álláspontjuk szerint a jogszabály ezáltal az egyes ügyekben mérlegelési lehetőséget biztosít a hatóság számára a bírság mellőzésével kapcsolatban.

A Főosztály a jelen esetben fennálló jogi szabályozást és a meghozott határozatot arányban állónak találta a Kvt. 106. § (1) bekezdésében szabályozott követelményekkel, „mivel jelen esetben 305 db védett állatfaj kifogása történt. Amennyiben nem történt volna tettenérés, a vödörben a halak valószínűsíthetően elpusztultak volna. Csuka fogására elegendő lett volna 5-10 db, bár az sem megengedett. A legtöbb állat- és növényfaj kipusztulásának az volt az egyik oka, hogy nem vették figyelembe a jelentős pusztulásukat. Amennyiben az elkövető rendszeresen jár horgászni, nem tudható, hogy ténylegesen hány hasonló védett példányt fogott már ki. Amennyiben cselekménye nem kerül arányosan szankcionálásra, nem lesz visszatartó erő, hogy ne folytassa cselekményét. A természetvédelmi hatóság jelen esetben a kiszabható legkisebb bírságot állapította meg. A természetvédelmi bírság célja a védett fajok védelme, ami jelen esetben azért szükséges, mivel a védett fajok egyedszáma alacsony vagy számuk csökkenő tendenciát mutat, még ha egyes területeken esetleg nagyobb egyedszámba is fordulnak elő.”

2. A Szabolcsi Halászati Kft. megküldte¹¹ a halóri ellenőrzést folytató munkatársainak nyilatkozatát. Ez alapján a bírságot vízzel teli vödörben tárolta a 305 db kifogott halat, amelyeket a halőrök egy másik vödörbe történt áthelyezéssel számoltak meg. Ezt követően mind a 305 élő halat kíméletes módon visszahelyezték természetes élőhelyére.

3. A Rendőrkapitányság válasza¹² szerint a rendőri intézkedés halóri bejelentés alapján indult: az eljárás alá vont férfi 2016.10.19-én 14 óra és 15 óra 05 perc közötti időben emelőháló alkalmazásával összesen 305 darab szivárványos ökle fajtájú, természetvédelmileg védett halat fogott ki és kísérelt meg eltulajdonítani. A cselekménye során a kiérkező halőrök tetten érték. A halak természetvédelmi értéke 5.000 Forint/darab. A lopással okozott kár 1.525.000 Forint. A férfi megalapozottan gyanúsítható volt a Btk. 242. § (1) bekezdés b) pontjába ütköző és az (1) bekezdés b) pontja szerint minősülő védett élő szervezetre vagy az Európai Unióban természetvédelmi szempontból jelentős növény- vagy állatfaj egyedeire elkövetett természetkárosítás büntettének az elkövetésével. A férfinak érvényes horgászati engedélye volt, amelynek előfeltétele a horgászható halfajok felismerését is tartalmazó vizsga. A férfinak ezért tudomással kellett bírnia arról, hogy milyen hal fogható ki. Védett hal kifogásával elkövetett természetkárosítást gondatlanságból nem lehet elkövetni, mivel a vizsgával és engedéllyel rendelkező személynek tudnia kell, hogy melyik hal való a horgászható fajok közül. A panaszos fia az elkövetett cselekményt elismerte.

A rendőrök a helyszínen igazoltatták a férfit, majd az Rtv. 33. § (1) bekezdés a) pontja alapján – mint szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt – előállították.

Mivel tartani kellett attól, hogy megkísérli kivonni magát az intézkedés alól, a rendőrök bilincs kényszerítő eszközt alkalmaztak vele szemben 16 óra 46 perctől 17 óra 00 percig.

A férfivel szemben két halór és három rendőr intézkedett. Az intézkedés során együttműködő magatartást tanúsított, nyugodt volt. A nyomozó hatóságnak nem volt tudomása a férfi fogyatékoságáról, ezt ő sem közölte. Horgászengedéllyel rendelkezett, gyanú sem merült fel arra nézve, hogy cselekvőképességében korlátozott, vagy fogyatékkal élő lenne. Nem merült fel, hogy kóros elmeállapotú, összefüggő, érdemi védekezést adott elő. Írni, olvasni tudott, non-verbális jelét sem mutatta fogyatékoságnak.

¹¹ A Szabolcsi Halászati Kft. ügyvezetőjének 2018. január 2-án megküldött levele

¹² A Rendőrkapitányság 15000/8782/2017. ált. ügyszámú levele

Előállítására 16 óra 46 perctől 19 óra 50 percig tartott. Ez alatt adatokat rögzítettek, tanúként kihallgatták a halórt, utána gyanúsítottként kihallgatták a férfit, majd megtörtént bünyügyi nyilvántartásba vétele. Előállítására alatt az ügyeleti helyiségben helyezték el, előállító helyiségbe nem került.

A rendőrök tagadták, hogy meztelenre vetkőztették volna a férfit. Az Rtv. 31. § (1) bekezdése¹³ alapján felszólították, hogy melegítő felsőjét vegye le, hogy azt átvizsgálhassák. Ő a rendőri felszólításnak eleget tett. Az átvizsgálást követően a felsőruházatot visszaadták a férfinak. A ruházat átvizsgálás zárt ajtó mögött történt, annak ideje alatt az előállítást végrehajtó 3 rendőr volt jelen, akik azonos neműek az előállított személlyel.

Az előállítására időtartama nem haladta meg az öt órát, a férfi élelmet nem kért, hozzátartozója értesítését nem kérte. Jogorvoslati lehetőségéről tájékoztatást kapott, panasszal nem élt a rendőri intézkedéssel szemben.

4. A Főügyészség tájékoztatása¹⁴ szerint a férfival szemben természetkárosítás büntette, valamint nagyobb értékre elkövetett lopás büntetvényének kísérlete miatt folyt nyomozás.

Az eljárás lefolytatását követően a Nyíregyházi Járási és Nyomozó Ügyészség a 2016. december 13. napján meghozott, B. 8472/2016/2. számú határozatával a nagyobb értékre elkövetett lopás büntetvényének kísérlete miatt indult nyomozást a Be. 190.§ (1) bekezdés b) pontja alapján – mivel a nyomozás adatai alapján nem volt megállapítható bűncselekmény elkövetése – megszüntette. A járási és nyomozó ügyészség a 3. alszámú határozatával, szintén 2016. december 13-án természetkárosítás büntette miatt a vádemelést a Be. 222.§ (1) bekezdése alapján 1 évi időtartamra elhalasztotta. A határozatok ellen panasszal az arra jogosultak nem éltek.

A férfi szellemi fogyatékoságára vonatkozóan az eljárás során nem merültek fel adatok. Erre a gyanúsított nem hivatkozott a nyomozás során, a nyomozó hatóság eljáró tagjai sem észleltek olyan körülményt, hogy esetleg a férfi beszámítási képessége korlátozott, vagy kizárt lett volna. Mindezekre tekintettel a nyomozás során a gyanúsított elmeállapotának vizsgálatára nem történt intézkedés, annak szükségességére utaló adatok ugyanis az eljáró hatóságok rendelkezésére nem álltak. Ezért nem került sor igazságügyi orvos-szakértő bevonására sem az ügyben. A gondnokoltak nyilvántartásában sem szerepelt a férfi. Mivel sem a férfi szellemi állapota, sem egyéb körülmény nem indokolta, a gyanúsított számára az eljárás során védőt nem rendeltek ki, annak kötelező oka nem állt fenn.

A gyanúsított valamennyi, az eljárás során keletkezett iratot aláírt, panasszal az intézkedésekkel szemben nem élt, nem hivatkozott arra, hogy nehezen tud írni, olvasni. Érdemi védekezést terjesztett elő, arra hivatkozott, hogy nem tudott arról, hogy a kifogott halak védettek, cselekményét megbánta, sajnálatát fejezte ki.

Az iratokban arra utaló adat nem volt, hogy a gyanúsítottat az előállítására során meztelenre vetkőztették volna, így annak vizsgálatát a Főügyészség mellőzte.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Főügyészség minderre tekintettel felügyeleti intézkedést nem tett az ügyben.

A vizsgálat megállapításai

I. Az ombudsmani hatáskör fennállása tekintetében

Az alapvető jogok biztosának feladat- és hatáskörét, valamint az ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságait az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint – többek között – közigazgatási, illetve rendvédelmi szerv tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási pert – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

¹³ „Akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önvészély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja.”

¹⁴ A Főügyészség Nf. 841/2017/2-I. számú levele

A biztos vizsgálati hatáskörének fentiek szerinti feltétele – többek között – a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségek kimerítése, vagy annak a hiánya. Nem kizárt azonban, hogy – kivételesen – vizsgálatot folytasson olyan esetben, ha a panasz vizsgálatához szükséges eljárási feltételek formálisan hiányoznak ugyan, de a beadványt benyújtó személy személyes körülményei vagy a beadványban jelzett egyéb tények, körülmények hozzájárultak a jogorvoslat igénybevételének elmaradásához.

Az Rtv. lehetőséget biztosít az érintetteknek arra, hogy a rendőri intézkedések ellen panasszal éljenek.¹⁵ Az előállítás, a bilincs kényszerítő eszköz alkalmazása, a ruházátvizsgálás tárgyában az eljárás alá vont panaszt tehetett volna. A férfi nem merítette ki a természetvédelmi bírság tekintetében sem a jogorvoslati lehetőségeit, édesanyja közvetlenül a Hivatalunkhoz fordult. Emiatt elsősorban azt kellett vizsgálnunk, hogy a jogorvoslati jog kimerítésének elmaradását személyes körülményei, hátrányos helyzete okozta-e. Az Ajbt. 1. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az alapvető jogok biztosa tevékenysége során – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordít többek között a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak védelmére.

A rendelkezésünkre álló dokumentumok¹⁶ szerint a férfi enyhe mentális retardációval él, alacsony a coping mechanizmusa, önálló életvitelében segítségre szorul. A fogyatékossgal élő személyek éppen csökkent érdekérvényesítő képességük miatt a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportba tartoznak. Mindezekre, és az ügy összes körülményére tekintettel folytattunk vizsgálatot.

A vizsgálat természetvédelmi bírságot érintő része a Kvt. szabályain alapul, ezért a vizsgálatot az alapvető jogok biztosa a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettessel közösen végezte.

Az Ajbt. 18. § (1) bekezdés a) pontja alapján közigazgatási szerv, valamint f) pontja szerint rendvédelmi szerv az alapvető jogok biztosa által vizsgálható hatóságnak minősül. Az Rtv. 4. § (1) bekezdése szerint a rendőrség állami fegyveres rendvédelmi szerv, ezért tevékenységének vizsgálatára kiterjed a biztos vizsgálati hatásköre.

Az Ajbt. 20. § (1) bekezdése vizsgálat folytatásának lehetőségét biztosítja, az Ajbt. 28. § (1) bekezdése továbbá úgy rendelkezik, hogy az alapvető jogok biztosa az általa lefolytatott vizsgálatról jelentést készít, amely tartalmazza a feltárt tényeket és az ezeken alapuló megállapításokat és következtetéseket.

II. Az érintett alapvető jogok és elvek tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, tárgyilagos és semleges módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget megbízatásának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztosok következetesen, zsinórmértékként támaszkodnak az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira.

Magyarország Alaptörvénye és az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény hatálybalépésével is követni kívánjuk a fenti gyakorlatot, így míg az Alkotmánybíróság eltérő álláspontot nem fogalmaz meg, *eljárásunk során irányadónak tekintjük a testület eddigi megállapításait*. Mindezt alátámasztandó az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V.11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírói döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint Magyarország *független, demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság a 9/1992. (I. 30.) számú határozatában rámutatott, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jobbiztonság. Az Alkotmánybíróság szerint a jobbiztonság az állam

¹⁵ Rtv. 92. §

¹⁶ Pszichiátriai és pszichológiai szakrendelések ambuláns lapjai

kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is *világosak, egyértelműek*, működésüket tekintve *kiszámíthatóak és előreláthatóak* legyenek a norma címzettjei számára. A jogbiztonság azonban nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az állami és önkormányzati döntések jogszabályoknak való megfelelését is. Ezért alapvetőek a jogbiztonság alkotmányos követelménye szempontjából az eljárásjogi garanciák. Csakis formalizált eljárási szabályok megkövetelésével és betartásával működhetnek alkotmányosan a jogintézmények.¹⁷

A jogállamiság elvéből adódó alapvető követelmény, hogy „a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket.”¹⁸ Demokratikus jogállamban ahhoz, hogy a természetes és jogi személyek életviszonyaikat, működésüket, magatartásukat a jog által előírtakhoz tudják igazítani, az elvárt kötelezettségeiknek eleget tudjanak tenni, szükség van a joganyag és a jogi eljárások stabilitására, a változásokra való felkészüléshez megfelelő idő biztosítására, az egyértelműségre, a követhetőségre és az érthetőségre. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is.

2. Az Alaptörvény IV. cikke szerint mindenkinek joga van a szabadsághoz. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a „szabadság” fogalmat a személyi szabadság alkotmányos megfogalmazásában értelmezte, amely csak törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján korlátozható. A 61/1991. (XII. 21.) AB határozat kimondta, hogy az alkotmány csak úgy teszi lehetővé a törvényhozó számára a szabadságelvonás okainak és az azzal kapcsolatos eljárásának a szabályozását, ha ez a szabályozás nem korlátozza szükségtelenül vagy az elérni kívánt alkotmányos célhoz képest aránytalan mértékben *a személyes szabadsághoz* való jogot. Az Alkotmány és az Alaptörvény nemcsak formai, hanem tartalmi akadályokat is állít a személyi szabadsághoz való jog korlátozása elé. A személyi szabadságtól való megfosztásnak, mint a személyi szabadsághoz való jog legjelentősebb korlátozásának három átfogó feltétele van. A szabadságtól való megfosztásnak az alkotmányban meghatározott formai követelményeknek, megfelelő jogi szabályozáson kell alapulnia. A szabadságtól való megfosztásról rendelkező jogi szabályozásnak meg kell felelnie a szükségességi és arányossági kritériumoknak. Szabadságtól való megfosztás esetén érvényesülnie kell a további alkotmányi többletkövetelménynek (a bíró elé állítás és részgaranciái).

3. Az Alaptörvény II. cikke alapján az *emberi méltóság* sérthetetlen, minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz. Az alkotmánybírósági gyakorlat az emberi méltósághoz való joggal kapcsolatban arra hívja fel a figyelmet, hogy a méltóság az emberi léttel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő. Az egyenlő méltósághoz való jog az élethez való joggal egységben azt biztosítja, hogy ne lehessen emberi életek értéke között jogilag különbséget tenni. Emberi méltósága és élete mindenkinek érinthetetlen, aki ember, függetlenül fizikai és szellemi fejlettségétől, illetve állapotától, és attól is, hogy emberi lehetőségéből mennyit valósított meg, és miért annyit.¹⁹ Az alkotmánybírósági gyakorlat kiemeli, hogy az emberi méltósághoz való jog az ún. általános személyiségi jog egyik megfogalmazásának tekinthető. Az általános személyiségi jog „anyajog”, azaz olyan szubszidiárius alapjog, amelyet mind az Alkotmánybíróság, mind a bíróságok minden esetben felhívhatnak az egyén autonómiájának védelmére, ha az adott tényállásra a konkrét, nevesített alapjogok egyike sem alkalmazható.

¹⁷ 75/1995. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1995, 376, 383.

¹⁸ 56/1991. (XI. 8.) AB határozat

¹⁹ 64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991

III. A vizsgált ügy tekintetében

III.1. A természetvédelmi bírság kiszabása és mérséklésének lehetősége

A tényállás szerint a Főosztály a bírság kiszabásakor a hatályos szabályoknak megfelelően járt el. A megvalósított jogellenes cselekményként hatósági engedély nélküli kifogást és birtokban tartást állapított meg, a kifogott halak természetvédelmi értéke összesen 1.525.000 Forint.²⁰ A természetvédelmi hatóság a figyelembe vehető körülmények alapján a bírságot – a Bírságrendelet által biztosított legnagyobb mértékben – 75%-kal csökkentve, 381.250 Ft-ban állapította meg.²¹

Mindezek alapján a természetvédelmi hatósági intézkedéssel összefüggő visszásság nem merült fel, ugyanakkor az irányadó jogszabályi környezet áttekintése során felmerült, hogy a Bírságrendelet szerint megállapított, legnagyobb mértékben csökkentett bírságösszeg arányos-e, ezáltal összhangban van-e a jogalkotói szándékkal.

A természetvédelmi és környezetvédelmi bírságolási rendszer alapja a Kvt. által meghatározott szabályrendszer. A Kvt. 106. § (1) bekezdése szerint, aki jogszabályban, hatósági határozatban, közvetlenül alkalmazandó közösségi jogi aktusban megállapított, közvetlenül vagy közvetve a környezet védelmét szolgáló előírást megszeg, illetve határértéket túllép, *a jogsértő magatartás súlyához – így különösen az általa okozott környezetszennyezés, illetőleg környezetkárosítás mértékéhez, időtartamához és ismétlődéséhez – igazodó természetvédelmi bírságot köteles fizetni.*

E Kvt. szerinti bírságfizetési kötelezettség követelményeinek a Tvt. szabályozásának is meg kell felelnie.²² Ennek alapján, aki tevékenységével vagy mulasztásával a természetvédelmi hatóság engedélyéhez, hozzájárulásához kötött tevékenységet engedély, hozzájárulás nélkül vagy attól eltérően végez, természetvédelmi bírságot köteles fizetni.²³

A Tvt. előírása²⁴ szerint a természetvédelmi bírság kiszabására vonatkozó eljárási szabályokat, valamint a bírság mértékét és megállapításának módját a Kormány állapítja meg. E részletszabályokat a Bírságrendelet tartalmazza, amely meghatározza az alpbírság összegének számítási módját, valamint az azt felfelé, illetve lefelé módosító körülményeket, így annak enyhítését és maximális mértékét is. A hatóság mérlegelése és a bírság esetleges mérséklése azonban kötött, mivel a jogszabály a bírság minimális mértékét meghatározza.

A Kvt. ugyanakkor egy (alap)követelményt is megfogalmaz, nevezetesen: *a bírságnak a bírságolt által okozott környezetszennyezés, illetőleg környezetkárosítás mértékéhez, időtartamához és ismétlődéséhez kell igazodnia.* Tekintettel arra, hogy a jogalkotó a Tvt.-ben nem határozott meg a Kvt.-ben megfogalmazott arányosságtól eltérő szempontot, ez a kitétel a természetvédelmi bírság rendszerére is irányadó. Az arányosság követelményének biztosítása miatt felmerül, van-e olyan eset, amikor a Bírságrendelet szerinti legalacsonyabb bírság kiszabása sem indokolt.

Jelen ügyben nem valósult meg sem szennyezés, sem károsítás, hiszen a halak a halórök közreműködésével épségben visszakérültek természetes élőhelyükre. A bírságolt tevékenysége nem minősíthető ismétlődő jellegűnek sem, hiszen a bírságolttal szemben korábban nem szabtak ki természetvédelmi bírságot, továbbá az ügy körülményei jól mutatják, hogy az érintett személy a jogszabályi előírásokat nem tudatosan sértette meg. Mindezekon túl a hatóság azt is megállapította, hogy a jogsértő magatartás az ország természetvédelmi helyzetére, illetve a térség természeti állapotának egészére nem gyakorolt jelentős hatást.

Összességében tehát a vizsgált ügyben a hatóság ténylegesen kárt nem okozó, nem ismétlődő, továbbá a környezetre jelentős hatást nem gyakorló cselekményt sújtott úgy, hogy a jogszabályi keretek között a legalacsonyabb bírságot szabta ki, ami így is 381.250 Ft volt. Ebből viszont az következik, hogy e cselekményért olyan összegű bírságot kell fizetnie az elkövetőnek, ami felveti azt a kérdést, hogy a megállapított bírság a Kvt. hivatkozott (alap)követelményének – az arányosságnak – megfelel-e.

²⁰ 305 x 5000 Ft.

²¹ 1.525.000 Ft x 0,25

²² Lásd a Kvt. 3. § (2) bekezdés a) pontját és a Tvt. 3. § (2) bekezdését

²³ Tvt. 80. § (1) bekezdés e) pont

²⁴ Tvt. 80. § (6) bekezdés

A hatóság számára a Bírásrendelet alapján nem állt rendelkezésre a bírságtól való eltekintés, vagy alacsonyabb összegű bírság kiszabásának lehetősége. Meggyőződésünk, hogy a bírságotl esetben a jogsértő állapotra való figyelmeztetés és a cselekmény ismételt elkövetése esetén természetvédelmi bírság kilátásba helyezése megfelelő visszatartó erő lehetett volna a jövőre nézve.

Tekintettel arra, hogy a szabályozás nem teszi lehetővé a bírság korlátlan enyhítését vagy mellőzését, véleményünk szerint – figyelemmel arra is, hogy az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdése alapján a Kormány rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes – a Bírásrendelet szabályai jelenleg nem állnak összhangban a – Kvt. 106. § (1) bekezdésében megfogalmazott – jogsértő cselekmény súlyához igazodó bírságfizetési kötelezettség követelményével.

Mindezek alapján megállapítjuk, hogy a törvényi előírással összhangban nem álló alacsonyabb szintű szabályozás *a jogbiztonság követelményével összefüggő visszásságot okoz.*

Az előzőeken túl azt is jelezni szükséges, hogy a jogrendszer a környezetvédelmi bírságokkal kapcsolatban is megengedi az egyszeri figyelmeztetés lehetőségét. A Kkvt. az alanyi kör számára az első jogsértés esetén – bizonyos kivételek mellett²⁵ – bírság kiszabása helyett figyelmeztetés alkalmazását írja elő. Jelen ügyben azonban magánszemélyről volt szó, így e szabály nem volt alkalmazható.

A Kkvt. annak ellenére ad lehetőséget az első esetben előforduló jogsértés utáni bírság elengedésére, hogy a Kvt. az elkövető bírságfizetési kötelezettségéről rendelkezik. Fontos hangsúlyozni, hogy a Kkvt. nem a jogsértés súlyához képest határozza meg a mérlegelés és az enyhítés, illetve bírságelengedés szempontjait, hanem kötelező módon előírja a hatóság részére az első bírság helyetti figyelmeztetés alkalmazását. A két jogszabály közötti eltérés tehát ellentmondásos helyzetet teremt.

A Főosztály véleménye szerint *„a jelentős számú jogszabályi követelmények miatt szükséges lenne mindenki számára (kis- és középvállalkozások, természetes személyek, stb.), egyszeri figyelmeztetés lehetősége, azonban sokkal részletesebben kidolgozott jogszabályi háttér mellett, illetve bővíteni kellene azon esetek körét, amikor a figyelmeztetéssel nem lehetne élni, tekintettel arra, hogy az ügyfelek vissza is élhetnek ezen lehetőséggel, hiszen tudják, hogy első alkalommal büntetlenül végezhetik a jogellenes cselekményt, úgys figyelmeztetés lesz belőle.”*

Összehasonlításként: Enyhítési lehetőséget tartalmaz a hulladékgazdálkodási bírságolási rendszer is. A Hbkr. szabályai szerint, ha a jogsértés a tevékenység vagy mulasztás súlyára, az elkövetés vagy kötelezettségzegés következményeire tekintettel annyira csekély, hogy büntetés vagy intézkedés alkalmazása szükségtelen, a bírság kiszabása mellőzhető.²⁶

A jogalkotó által a Kvt-ben meghatározott arányos bírságfizetési kötelezettségnek (ami alacsonyabb szintű normák esetén egyben szabályozási követelmény is), a konkrét bírságolási eset körülményeinek és a hatóság álláspontjának ismeretében, valamint a hasonló helyzeteket szabályozó rendelkezések – így a Kkvt. illetve a Hbkr. – alapján indokoltnak tartjuk a természetvédelmi hatóság ennek megfelelő mérlegelési jogkörének biztosítását, akár a bírság korlátlan enyhítésének bevezetését is.

Kiemelten fontos ugyanakkor – egyetértve a Főosztály álláspontjával –, hogy a korlátlan enyhítés ne biztosítson lehetőséget a természetvédelmet ért tényleges kár miatt kiszabandó bírságok alóli mentesülésre, hanem kifejezetten a kárt nem okozó, a természetvédelmi értékekre jelentős hatást nem kifejtő, valamint az egyszeri bagatell cselekmények esetében, a hatóság mérlegelési körét megfelelően biztosító jogi szabályozás legyen.

Fentiekre tekintettel szükséges, hogy a korlátlan enyhítés részletszabályait a jogalkotó *úgy dolgozza ki, hogy a szabályozás ne adjon lehetőséget a bírság elkerülésével kapcsolatos visszaélésekre.*

²⁵ Kivétel ez alól az adó- és vámhatósági eljárást és a felnőttképzési tevékenységet folytató intézmények ellenőrzésére irányuló eljárás, valamint a Kkvt. 12. § (2) bekezdésében foglalt esetek.

²⁶ Hbkr. 4. § (2) bekezdés

III.2. A megbírságot személy előállításának vizsgálata

Az Rtv. alapelvei rögzítik, hogy a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni. Intézkedése nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés közül pedig azt kell választania, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.²⁷

A rendelkezésre álló – az elfogás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról készült – rendőri jelentés szerint a panaszos fiát a halórök természetkárosítás bűncselekmény elkövetése során tetten érték. A rendőrök a bűncselekmény elkövetése miatt elfogták, megbilincseltek és előállították.

Az Rtv. 33. § (1) és (2) bekezdése taxatív felsorolja azokat az okokat, amelyek miatt a rendőr előállítja, illetve előállíthatja az intézkedéssel érintett személyt. A vizsgált ügyben az előállításról készített jelentés az előállítás okaként a szándékos bűncselekmény elkövetésén tettenérés esetét (Rtv. 33. § (1) bekezdés a) pont) jelölte meg.

Ezekben az esetekben mérlegelésnek nincs helye, az előállítás végrehajtása kötelező. A halórök intézkedése során természetkárosítás és nagyobb értékre elkövetett lopás büntetvények alapos gyanúja merült fel. Bár a férfi tagadta, hogy szándékosan károsította meg a természetet, állítása szerint nem tudta, hogy védett fajú halakat fogott ki. A bírói gyakorlat szerint ugyanakkor, aki engedéllyel horgász, annak a horgászatra vonatkozó szabályokat – beleértve a tilalmakat is – ismernie kell, ezért nem hivatkozhat arra, hogy nem tudta: védett halfajhoz tartozó egyedeket fogott ki, és ennek tekintetében csak gondatlanság terheli.

Az előállítás három óra hosszat tartott, ami alatt az adminisztratív feladatok mellett, tanú és gyanúsított kihallgatást is foganatosítottak a rendőrök. A szabadságkorlátozó intézkedés mindig célhoz kötött, ezért csak addig tarthat, amíg a célja megvalósul. A panaszos szabadságának előállítással való korlátozása nem tartott szükségtelenül és aránytalanul hosszú ideig, az előállítása időtartama arányban állt az elérni kívánt céllal, a természetkárosítás körülményeinek tisztázásával.

Minderre tekintettel *megállapítható, hogy az előállításra megalapozottan, megfelelő jogalap birtokában, az arányosság elvének figyelembevételével került sor, azzal nem sérült a panaszos fiának személyes szabadságához fűződő alapjoga.*

III.3. A bilincs, mint kényszerítő eszköz alkalmazása

A kényszerítő eszközök alkalmazásának általános szabályait az Rtv. 16. §-a rendezi. E szerint a rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembevételével alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége e nélkül is biztosítható.

Ezt a szabályt egészítik ki a Szolgálati Szabályzat 39. §-ában foglalt rendelkezések akként, hogy az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan.

Az Rtv. 48. §-a alapján a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy a) önkárosításának megakadályozására, b) támadásának megakadályozására, c) szökésének megakadályozására, d) ellenszegülésének megtörésére.

A rendőri jelentés szerint a panaszos fiát a bűncselekmény elkövetése során a halórök tetten érték, a férfi az elkövetett cselekményt elismerte, a szándékos bűncselekmény elkövetése miatt előállították. Kényszerítő eszközként – szökés megakadályozása érdekében – bilincset alkalmaztak. A kényszerítő eszköz alkalmazására figyelmeztetés nem történt, mert a késedelem

²⁷ Rtv. 15. § (1), (2) bekezdések

veszéllyel járt volna. A parancsnoki kivizsgálás szerint a kényszerítő eszköz alkalmazása jogszerű, szakszerű és arányos volt.

Az ombudsmani megkeresésre a rendőrség annyi további magyarázatot adott, hogy tartani lehetett attól, hogy a férfi megkísérelte magát az intézkedés alól kivonni. Ugyanakkor a férfi ezt alátámasztó magatartásával összefüggésben semmilyen részletet nem ismertettek, sőt hangsúlyozták együttműködését, nyugodtságát.

A rendelkezésre álló adatok szerint az eljárás alá vont személy tehát semmilyen olyan magatartást nem tanúsított, ami arra utalt, hogy az intézkedés alól megpróbálta volna kivonni magát. A halőrök elől nem próbált megszökni, bevárta a rendőrök kiérkezését. A rendőrség szerint is együttműködő volt, beismerte tettét és sajnálkozását is kifejezte. A panaszos a rendőri utasításokat végrehajtotta: igazolta magát, nem tanúsított sem passzív, sem aktív ellenszegülést. A szökés előfordulásának távoli, nem konkretizálódó veszélye, lehetséges bekövetkezése önmagában nem ad kellő jogalapot a bilincs alkalmazására.

A bilincs alkalmazását az erőviszonyok sem indokolták: két halór és három rendőr intézkedett a férfival szemben, a hatósági túlerő így valószínűtlenné tette, hogy a férfi szökésétől alappal tartani lehetett volna.

Amennyiben fenn is állt volna a szökés veszélye, bilincs csak akkor lett volna alkalmazható – figyelemmel az Rtv. 15. §-ában és a 16. § (1) bekezdésben foglalt arányosság követelményére, illetve a Szolgálati Szabályzat 39. §-ában előírt fokozatosság elvére –, ha a testi kényszer alkalmazása nem vezetett volna eredményre, vagy már eleve kilátástalan lett volna annak sikere. Ilyen körülményről ugyanakkor a rendőri jelentés nem tesz említést.

A bilincselésre történő figyelmeztetés sem történt meg, a rendőri jelentés szerint azért, mert a késedelem veszéllyel járt volna. Ezt alátámasztó tényeket azonban a rendőri jelentés nem tartalmaz, és az eset körülményei alapján sem életszerű.

Az eset összes körülményéből tehát arra lehet következtetni, hogy a bilincset a rendőrök – alapjogot korlátozó automatizmusként –, mintegy az előállítás természetes velejárójaként alkalmazták.

A törvényi feltételek megléte hiányában végzett bilincseléssel az eljáró rendőrök megsértették a panaszos személyes szabadsághoz, valamint az emberi méltósághoz fűződő jogát.

III.4. A ruházat átvizsgálása

Az Rtv. 31. § (1) bekezdése alapján, akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önvészély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja. A rendőrség állítása szerint önvészély okozásra alkalmas tárgyat keresve foganatosítottak a panaszos fiánál ruházat átvizsgálást.

A hivatkozott rendelkezés mérlegelési jogot biztosít a hatóságnak. Azonban a mérlegelés lehetősége nem korlátlan, akkor állja ki a jogszerűség próbáját, ha megfelel az arányosság elvének, azaz nem okoz olyan hátrányt, ami nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Amennyiben az arányosság követelménye nem érvényesül, úgy a megfelelő jogalap megléte mellett is jogszerűtlenné válik az intézkedés.

A konkrét eset körülményeit vizsgálva nem található olyan mozzanat, ami a rendőrökben megalapozott gyanút ébreszthetett volna, hogy a férfinál önvészély okozására alkalmas tárgy lett volna. Arra sem öltözete (horgászáshoz alkalmas ruházat), sem magatartása alapján nem lehetett következtetni: végig nyugodt, együttműködő volt, a rendőrök felszólításainak minden ellenállás nélkül eleget tett, beismerte tettét, bocsánatot kért. Az iratokból sem tűnik ki olyan adat, ami megteremtette volna annak a gyanúját, hogy a panaszos fia önmaga károsítására alkalmas tárgyat próbált volna a ruházatában elrejtve bevinni a rendőrségre.

Átvizsgálásának indokolatlanságát támasztja alá az a rendőrség által ismert tény is, miszerint előállító helyiségbe nem helyezték a férfit, az ügyeleti helyiségben helyezték el, folyamatos figyelemmel kísérése mellett. A gyanú szerint elkövetett bűncselekmény jellege sem ad magyarázatot a ruházat átvizsgálás szükségességére. A tényállás a helyszínen tisztázódott, a rendőri jelentés szerint: „Az eltulajdonított halak károsodás nélkül természetes élőhelyükbe, a

vízbe visszaengedésre kerültek.”, a férfi beismerte tettét, sem passzív, sem aktív ellenállást nem tanúsított.

Mindezek alapján semmilyen tény nem mutatott arra, hogy fennállt volna olyan körülmény, ami miatt szükséges volt az előállított személy ruházatának átvizsgálása. *Álláspontunk szerint a rendőrség indokolatlanul vizsgálta át a panaszos fiának a ruházatát, és ezzel megsértette a férfi emberi méltóságához való alapjogát.*

A meztelenre vetkőztetéssel kapcsolatos panaszosi állítást ugyanakkor ombudsmani eszközökkel nem lehetett vizsgálni, így ezzel összefüggő megállapítást jelentésünk nem tartalmaz.

III.5. A rendőrségi eljárás alá vont személy beszámítási képességének vizsgálata

Az eljárás alá vont személy az édesanya szerint születése óta értelmi fogyatékossgal él. Az anya által rendelkezésünkre bocsátott dokumentumok²⁸ szerint fia IQ-ja 61, értelmi színvonala enyhe mentális retardáció övezetbe sorolható. Fia nehezen olvas és ír, a hallása sem jó. Véleménye szerint fián egyértelműen látszik, megnyilvánulásai alapján pedig vitathatatlan, hogy fogyatékkal élő személy.

A hatóságok tájékoztatása szerint azonban a férfi gyanúsított ki hallgatása során összefüggő, érdemi védekezést adott elő, horgászengedéllyel rendelkezett. A nyomozó hatóság eljáró tagjai nem észleltek olyan körülményt, amely alapján felmerült volna a férfi beszámítási képességének korlátozottsága. A gondnokoltak nyilvántartásában sem szerepelt. Erre tekintettel elmeállapotának vizsgálatára nem történt intézkedés. Mivel sem szellemi állapota, sem egyéb körülmény nem indokolta, az eljárás során védőt sem rendeltek ki számára.

Az ügyészség előtt sem merült fel igazságügyi orvosszakértő kirendelésének szükségessége, az ügyész azonban személyesen nem találkozott a gyanúsítottal, csak az iratok alapján járt el.

Az ombudsman kifejezetten orvosszakmai kérdésekben hatáskör híján állást foglalni nem tud. A számunkra rendelkezésre álló vizsgálati eszközökkel a panaszos fiának kihallgatáskori szellemi állapotát, viselkedését utólagosan nem ítéltük meg, a rendőrség álláspontját e tekintetben nem bírálhattuk felül. Mindezek alapján nem volt lehetőségünk arra, hogy a férfi védő nélküli gyanúsított ki hallgatásával összefüggésben megállapítást tegyünk.

A rendőri eljárás során hatályos büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) csak néhány szabályt tartalmazott a fogyatékossgal élőkkel kapcsolatban. A büntetőeljárásban védő részvétele kötelező, ha a terhelt hallássérült, siketvak, vak, beszédképtelen vagy – a beszámítási képességére tekintet nélkül – kóros elmeállapotú.²⁹

Az Országgyűlés 2007. évi XCII. törvénnyel kihirdette a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezményt. A 2008. május 3-tól hatályos Egyezmény 13. cikke az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést rögzíti: „1. A részes államok a fogyatékossgal élő személyek számára másokkal azonos alapon biztosítják az igazságszolgáltatáshoz való hatékony hozzáférést, beleértve az eljárás során az életkornak megfelelő alkalmazkodás biztosítását annak érdekében, hogy megkönnyítsék tényleges részvételüket mind közvetlen, mind közvetett formában, csakúgy, mint tanúként, minden jogi eljárásban, beleértve a nyomozati szakot és más előkészítő szakaszokat. 2. A fogyatékossgal élő személyek igazságszolgáltatáshoz való hatékony hozzáférése biztosításának elősegítése érdekében a részes államok előmozdítják az igazságügyi

²⁸ A rendelkezésünkre álló, pszichiátriai és pszichológiai szakrendeléseken készült ambuláns lapok szerint az eljárás alá vont férfi diagnózisa: enyhe mentális retardáció markáns viselkedésromlással. A Betegségek Nemzetközi Osztályozása szerint a betegség BNO kód száma: F7010. Az egészségügyről szóló 1997. évi törvény 188. § d) pont definíciója szerint „pszichiátriai beteg az a beteg, akinél a kezelőorvos a Betegségek Nemzetközi Osztályozása X. Revíziója szerint Mentális és Viselkedészavar (F00-F99), illetve szándékos önártalom (X60-X84) diagnózisát állítja fel.” A BNO kód alapján a férfi tehát pszichiátriai betegnek számít.

²⁹ Be. 46. § c) pont

A törvényes képviselőt általánosságban csak néhány helyen nevesíti a büntetőeljárás törvény; a sértett, a kiskorú, a fiataikorú, valamint a kényszergyógykezelt és az ideiglenes kényszergyógykezelt törvényes képviselőjére nézve külön szabályokat tartalmaz.

A nagykorú, nem kényszergyógykezelt, gondnokság alatt nem álló terhelt törvényes képviselőjének jogait a Be. nem szabályozza.

igazgatás területén dolgozók, beleértve a rendőrségi és büntetés-végrehajtási alkalmazottakat, megfelelő képzését.”

A 2018. július 1-jén hatályba lépett új büntetőeljárás törvény³⁰ (a továbbiakban: új Be.) alapján a terhelt büntetőeljárás jogainak és jogos érdekeinek képviselője, illetve védelme, valamint a büntetőeljárás törvény szerinti jogok gyakorlásának vagy kötelezettségek teljesítésének elősegítése érdekében a terhelt nagykorú hozzátartozója a büntetőeljárásban segítőként vehet részt.

Az új Be. előírja azt is,³¹ hogy a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság a terhelt jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítése érdekében bizonyos, a különleges bánásmód körébe tartozó intézkedéseket³² alkalmazhat, ha a terhelt a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvényben meghatározott fogyatékos személy, vagy ilyennek minősülhet.

A jövőben ezek a rendelkezések megfelelően biztosíthatják az értelmi fogyatékosokkal élők büntetőeljárásbeli jogainak érvényesülését.

Intézkedéseink

A jelentésünkben feltárt, alapvető jogokkal összefüggő visszásság jövőbeli elkerülése érdekében

- az Ajbt. 37. §-a alapján *felkérjük az agrárminisztert*, hogy a jelentésünkben foglalt szempontok alapján teremtse meg a Bíróságrendelet és a Kvt. 106. § (1) bekezdésének az összhangját, és – a természetvédelmi érdekek megóvását szigorúan garantáló részletszabályok kidolgozása mellett – határozza meg azokat a feltételeket, amelyek esetében a hatóság a bíróságot korlátlanul enyhítheti, illetve indokoltnak mutatkozik a környezetvédelmi bírságolási rendszer egészének közeljövőben való felülvizsgálata is;
- Az Ajbt. 31. § (1) bekezdése alapján *felkérjük a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőrfőkapitányság vezetőjét*, hogy
 - a jelentés tartalmának ismertetésével hívja fel az alárendeltségében működő személyi állomány figyelmét arra, hogy a jövőben csak a törvényi feltételek maradéktalan fennállása esetén alkalmazzanak bilincset, az arányosság

³⁰ a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC törvény 59. § (1) bekezdés b) pontja

³¹ új Be. 96. § (1) bekezdés b) pontja

³² új Be. 85. § (1) bekezdése:

A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a különleges bánásmódot igénylő személy jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítését és kíméletét az eljárás érdekeire figyelemmel, lehetőség szerint az alábbi intézkedésekkel segíti elő:

a) biztosítja, hogy az érintett személy a különleges bánásmódot megalapozó körülményekből fakadó akadályok ellenére megfelelően gyakorolhassa az e törvényben meghatározott jogait, illetve teljesíthesse kötelezettségeit,

b) fokozott körültekintéssel jár el a kapcsolattartás során,

c) a büntetőeljárás lefolytatása során fokozott körültekintéssel jár el az érintett személy magánéletének kímélete érdekében,

d) fokozott védelemben részesíti az érintett személy különleges bánásmódot megalapozó körülményekkel összefüggő személyes adatait, így különösen az egészségügyi adatait,

e) elősegíti, hogy az érintett személy segítő közreműködését vehesse igénybe,

f) az eljárási cselekmények tervezése és elvégzése során az érintett személy személyes igényeinek figyelembevételével jár el, és az érintett személy részvételét igénylő egyes eljárási cselekményeket haladéktalanul folytatja le,

g) az érintett személy részvételét igénylő eljárási cselekményt úgy készíti elő, hogy az megismétlés nélkül elvégezhető legyen,

h) biztosítja, hogy az érintett személy az eljárási cselekmény során, valamint az eljárási cselekmény helyszínén a büntetőeljárásban részt vevő más személlyel szükségtelenül ne találkozzon, különösen, ha a különleges bánásmódot e személyhez fűződő viszonya alapozza meg,

i) az eljárási cselekményt az erre szolgáló, vagy arra alkalmassá tett helyiségben végzi el, feltéve, hogy az érintett személy jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítése és kímélete más módon vagy más intézkedéssel nem biztosítható,

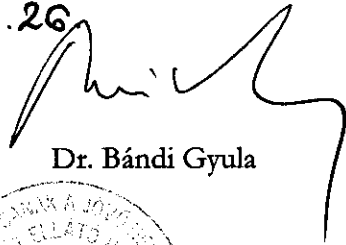
j) kép- és hangfelvételt készíthet az érintett személy részvételét igénylő eljárási cselekményről,

k) telekommunikációs eszköz útján biztosíthatja az érintett személy jelenlétét az eljárási cselekményen.

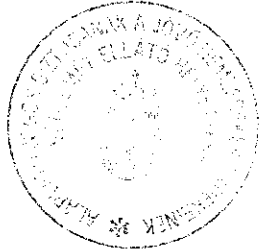
követelményének megfelelően mérlegeljék a ruházat átvizsgálás foganatosításának indokoltságát; továbbá rendelje el a kapcsolódó előírások visszatérő oktatását, illetve a kényszerítő eszközök alkalmazásával összefüggő törvényi követelmények érvényesülésének rendszeres parancsnoki ellenőrzését.

- hívja fel az irányítása alá tartozó személyi állomány figyelmét a 2018. július 1-jén hatályba lépett új Be. értelmi fogyatékosokkal élő személyek büntetőeljárásbeli jogainak érvényesülését segítő rendelkezések garanciális jelentőségére és jövőbeli alkalmazására.

Budapest, 2018. 09. 26

Dr. Bándi Gyula

Dr. Székely László

